

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΈΡΕΥΝΑΣ ΤΟΥ 2^{ΟΥ} ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΑΛΕΞ/ΠΟΛΗΣ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΜΑΘΗΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ

ΈΡΓΟ: ΑΥΤΟΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ

ΔΕΙΚΤΗΣ: ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ-ΜΑΘΗΤΩΝ

ΣΧΟΛΙΚΟ ΈΤΟΣ: 2022- 2023

1. Στόχος της έρευνας

Η φεινή μας έρευνα είχε ως στόχο την ανίχνευση των «δυσκολιών» επικοινωνίας ανάμεσα σε μαθητές και εκπαιδευτικούς της σχολικής κοινότητας και την καταγραφή της **αντιληπτής** -τόσο από τους **μαθητές** όσο και από τους **καθηγητές- ποιότητας** της αλληλεπίδρασής τους. Σκοπός των δράσεων της Ομάδας μας είναι η προσπάθεια άρσης των «δυσκολιών» συνεργασίας μεταξύ μαθητών και εκπαιδευτικών, ο εμπλουτισμός του σχολικού «**παρατηρηρίου**» προβλημάτων και «δυσκολιών» που προκύπτουν στις παιδαγωγικές σχέσεις, η διαμόρφωση νέων διαύλων επικοινωνίας και, εν γένει, η οικοδόμηση σχέσεων αλληλοεκτίμησης μεταξύ των μελών της σχολικής μας οικογένειας.

2. Η υλοποίηση της έρευνας (ερευνητικά μέσα, μεθοδολογία, στάδια)

Η έρευνα υλοποιήθηκε με τον **διαμοιρασμό δύο ηλεκτρονικών ανώνυμων ερωτηματολογίων¹** (μέσω της εφαρμογής google forms) και τη **συμπλήρωσή τους από τους μαθητές και τα μέλη του Συλλόγου Διδασκόντων**, προκειμένου να καταγραφούν οι απόψεις για την αντιληπτή ποιότητα των παιδαγωγικών σχέσεων, να γίνουν οι απαραίτητες συγκριτικές αναλύσεις και να κατατεθούν οι προτάσεις της μαθητικής και εκπαιδευτικής κοινότητας για τη βελτίωση των σχέσεων. Καταχωρίστηκαν, επίσης, στο **Ημερολόγιο του Ερευνητή²** ορισμένα σημαντικά γεγονότα της σχολικής μας ζωής ή απόψεις των μελών της κοινότητας που αφορούν την παιδαγωγική αλληλεπίδραση, μια διαδικασία που ξεκίνησε κατά την περσινή σχολική χρονιά. Τέλος, για πρώτη φορά εφέτος, χρησιμοποιήθηκε πιλοτικά- ως τεχνική ανίχνευσης των απόψεων για τις σχέσεις μαθητών και εκπαιδευτικών- η κατάθεση **δημιουργικής (λογοτεχνικής) γραφής** από λίγους μαθητές της κοινότητας.

Η συμπλήρωση των ερευνητικών ερωτηματολογίων έγινε, σύμφωνα με τον αρχικό προγραμματισμό του Έργου, κατά το διάστημα των μηνών Φεβρουαρίου – Απριλίου 2023. Είχε προηγηθεί, κατά τον μήνα Ιανουάριο η ενημέρωση των γονέων / κηδεμόνων των μαθητών για την πραγμάτωση και τους στόχους της έρευνας και είχε ζητηθεί η έγγραφη συναίνεσή τους για τη συμμετοχή των παιδιών τους στην ερευνητική διαδικασία. Οι γονικές βεβαιώσεις συνελέγησαν και η έρευνα πραγματώθηκε εφεξής.

¹ Τα ερωτηματολόγια κατασκευάστηκαν από τους υπεύθυνους καθηγητές της έρευνας μετά από τη μελέτη των καταγραφών «της συμμετοχικής παρατήρησης» (βλ. αναφορά 2) και την αναδίφηση στη σχετική ερευνητική βιβλιογραφία.

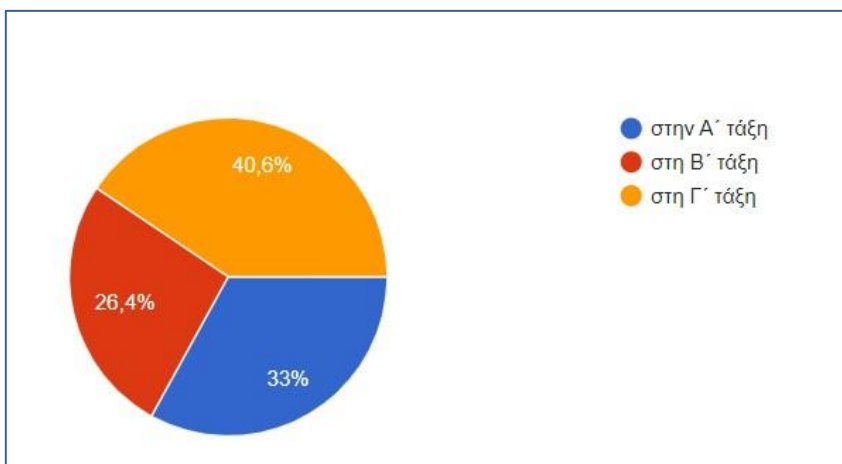
² Οι ενέργειες αυτές σχετίζονται με τη «συμμετοχική παρατήρηση», μια μεθοδολογική πρακτική της παιδαγωγικής έρευνας, κατά την οποία οι ερευνητές γίνονται «μέρος» της έρευνας που υλοποιούν και καταγράφουν σημαντικά στοιχεία για το υπό μελέτη αντικείμενο.

2.1. Η «ταυτότητα» της μαθητικής έρευνας

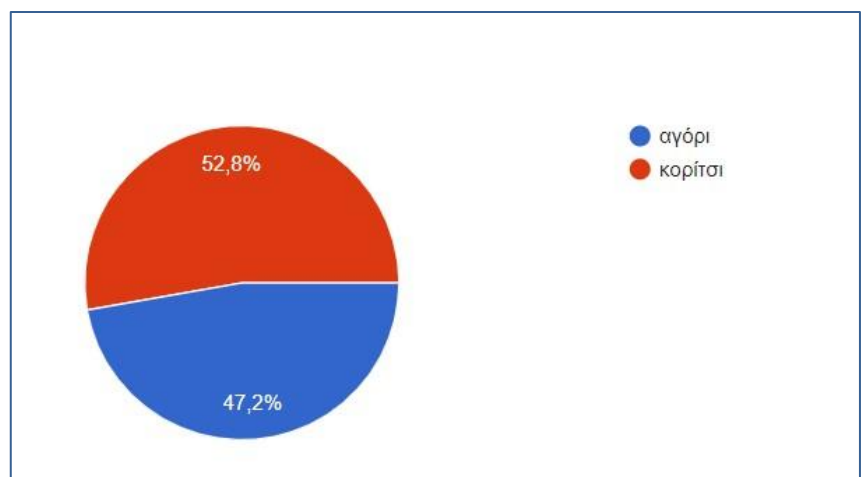
Ο μαθητικός πληθυσμός του Γυμνασίου μας είναι 389 άτομα, κορίτσια και αγόρια, τα οποία κατανέμονται σε 15 τμήματα, ισάριθμα για τις τρεις τάξεις.

Τα υποκείμενα της μαθητικής έρευνας προήλθαν με τυχαία δειγματοληψία και με μια σχετική *στρωμάτωση*. Ο συνολικός ερευνητικός πληθυσμός ήταν **108 άτομα** (57 κορίτσια και 51 αγόρια, γράφημα 2). Προκρίθηκε η συμμετοχή όλων των τμημάτων της Γ΄ Τάξης (συνολικός αριθμός: 129 μαθητές), καθώς οι τελειόφοιτοι έχουν μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα για την ποιότητα των σχέσεων, τις *δυσκολίες* επικοινωνίας με τους καθηγητές και, βεβαίως, την απαραίτητη ηλικιακή και πνευματική ωριμότητα να εντοπίζουν κρίσιμα στοιχεία στις διαπροσωπικές σχέσεις. Παρά ταύτα, οι συμμετέχοντες στην έρευνα τελειόφοιτοι μαθητές -με βάση την επιθυμία τους και τη γονική συναίνεση- ήταν πολύ λιγότεροι (43 άτομα / 40,6% του ερευνητικού δείγματος), πράγμα που ερμηνεύεται, ίσως, από το γεγονός ότι αρκετοί μαθητές της Γ΄ Τάξης συμμετείχαν και πέρυσι στην ίδια έρευνα ως μαθητές της Β΄ τάξης. Στην έρευνα συμμετείχαν, τέλος, κατόπιν κληρώσεως (όσον αφορά τα σχολικά τμήματα), οι μαθητές από δύο τμήματα της Β΄ Τάξης (28 υποκείμενα) και οι μαθητές από δύο τμήματα της Α΄ Τάξης (35 υποκείμενα/ γράφημα 1).

Γράφημα 1: Μαθητές της έρευνας ανά σχολική τάξη

Γράφημα 2: Ερευνητικός πληθυσμός & φύλο μαθητών

2. Παρουσίαση ερευνητικών αποτελεσμάτων για τις μαθητικές απόψεις – ερμηνευτικές προσεγγίσεις

Το ανώνυμο ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο για τους μαθητές μας περιείχε πέντε κλειστές ερωτήσεις (διαβαθμισμένης κλίμακας) και μία ερώτηση ανοιχτού τύπου προαιρετικής συμπλήρωσης (σ.σ. Κατατέθηκαν απαντήσεις από 21 συμμετέχοντες).

Η πρώτη ερώτηση αφορούσε μian αδρομερή περιγραφική αξιολόγηση των παιδαγωγικών σχέσεων στο Γυμνάσιό μας από την πλευρά των μαθητών (γράφημα 3).

Γράφημα 3: Κατανομή απαντήσεων στην ερώτηση 3 του ερωτηματολογίου

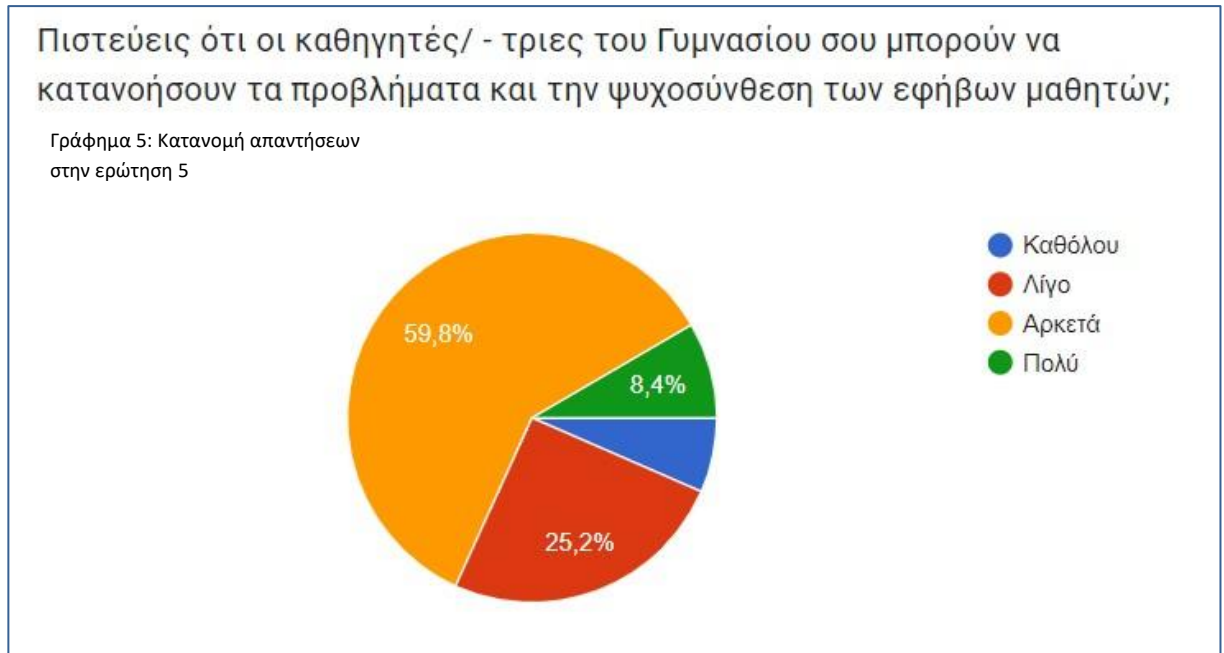

Αξιοσημείωτο και ελπιδοφόρο είναι το γεγονός ότι το 37,4 % των συμμετεχόντων στην έρευνα θεωρεί πως οι σχέσεις καθηγητών - μαθητών στο σχολείο μας διέπονται σε μεγάλο βαθμό από τον απαιτούμενο αλληλοσεβασμό. Βεβαίως, κρίνουμε πως είναι επιτακτική ανάγκη να καταβληθούν προσπάθειες, κυρίως από το εκπαιδευτικό δυναμικό μας, ώστε το 11,2 % των μαθητών του δείγματος, οι οποίοι θεωρούν ότι οι παιδαγωγικές σχέσεις διέπονται από αλληλοσεβασμό σε μικρό βαθμό, να αισθανθεί ότι μπορεί να οικοδομηθεί μια υγιής και στέρεα σχέση αλληλοσεβασμού για τα μέλη της κοινότητας.

Για το 53,7% του ερευνητικού δείγματος φαίνεται ότι οι εκπαιδευτικοί του Σχολείου μας μπορούν να εμπνεύσουν την εμπιστοσύνη στους μαθητές αναφορικά με την παροχή βοήθειας ή την αντιμετώπιση ενός σοβαρού σχολικού προβλήματος που απασχολεί τα παιδιά. Με ενδιαφέρον, ωστόσο, και περίσκεψη πρέπει να

αναγνωσθεί από τους λειτουργούς το εύρημα ότι αρκετοί μαθητές (33,3 %) *δεν είναι σίγουροι* ότι μπορούν να εμπιστευτούν τους καθηγητές τους για τα σχετικά ζητήματα ή δηλώνουν απερίφραστα ότι *δεν μπορούν να «στηριχθούν»* σε αυτούς (13%, ήτοι 14 άτομα).

Στο ερώτημα προς τους μαθητές αν θεωρούν ότι οι εκπαιδευτικοί του Γυμνασίου τους δύνανται να κατανοήσουν τα εφηβικά προβλήματα ή την εφηβική ψυχοσύνθεση οι συμμετέχοντες απάντησαν (σε ποσοστό 59,8%) ότι οι καθηγητές τους είναι σε θέση να τους κατανοούν σε έναν **αρκετά μεγάλο βαθμό**. Παραμένει, όπως καταδεικνύει και η συγκριτική ανάλυση με την περσινή αντίστοιχη έρευνα, η πρόκληση για την εκπαιδευτική κοινότητα του Σχολείου μας να «κερδίσει» την εμπιστοσύνη των μαθητών του δείγματος, οι οποίοι πιστεύουν³ (σε ποσοστό 25,2%) ότι οι εκπαιδευτικοί μπορούν σε μικρό βαθμό να κατανοούν τα προβλήματα ή την ψυχοσύνθεση των εφήβων. Το συγκεκριμένο εύρημα- αν και σημειώνεται μια τάση βελτίωσης σε σχέση με τα περσινά δεδομένα- είναι σχετικά αναμενόμενο ή αρκετά φυσιολογικό λόγω της ηλικιακής και γενεαλογικής διαφοροποίησης που αφορά τις δύο «πλευρές», τον μαθητικό και εκπαιδευτικό κόσμο.

Κριτήριο για την οικοδόμηση υγιών σχέσεων μέσα στη σχολική κοινότητα είναι ο σεβασμός των εκπαιδευτικών στην προσωπικότητα των μαθητών, στην ηθική υπόστασή τους και όχι στις μαθησιακές -με τη στενή έννοια του όρου- δεξιότητές τους. Οι περισσότεροι μαθητές του δείγματός μας (45% , γράφημα 6) θεωρούν ότι οι καθηγητές τους τους σέβονται με βάση όχι τη σχολική τους επίδοση, αλλά την προσωπικότητά τους και τις ποικίλες αρετές ή ιδιαιτερότητές τους. Ωστόσο, μεγάλος είναι και ο όγκος των μαθητών μας (41,5%), οι οποίοι δεν έχουν αποκρυσταλλώσει γνώμη ή *δεν είναι σίγουροι* αν γίνονται αποδεκτοί και σεβαστοί από τους δασκάλους τους χάρη στην προσωπικότητά τους και όχι μόνο λόγω της σχολικής τους απόδοσης.

³ Το αντίστοιχο περσινό ποσοστό ήταν 33,8%.

Στην επόμενη «περιοχή» του ερωτηματολογίου οι συμμετέχοντες έπρεπε να αξιολογήσουν την αντιληπτή από τους ίδιους συμπεριφορά των καθηγητών απέναντί τους (με διαβαθμισμένη κλίμακα απαντήσεων). Οι σχετικές ερωτήσεις ήταν:

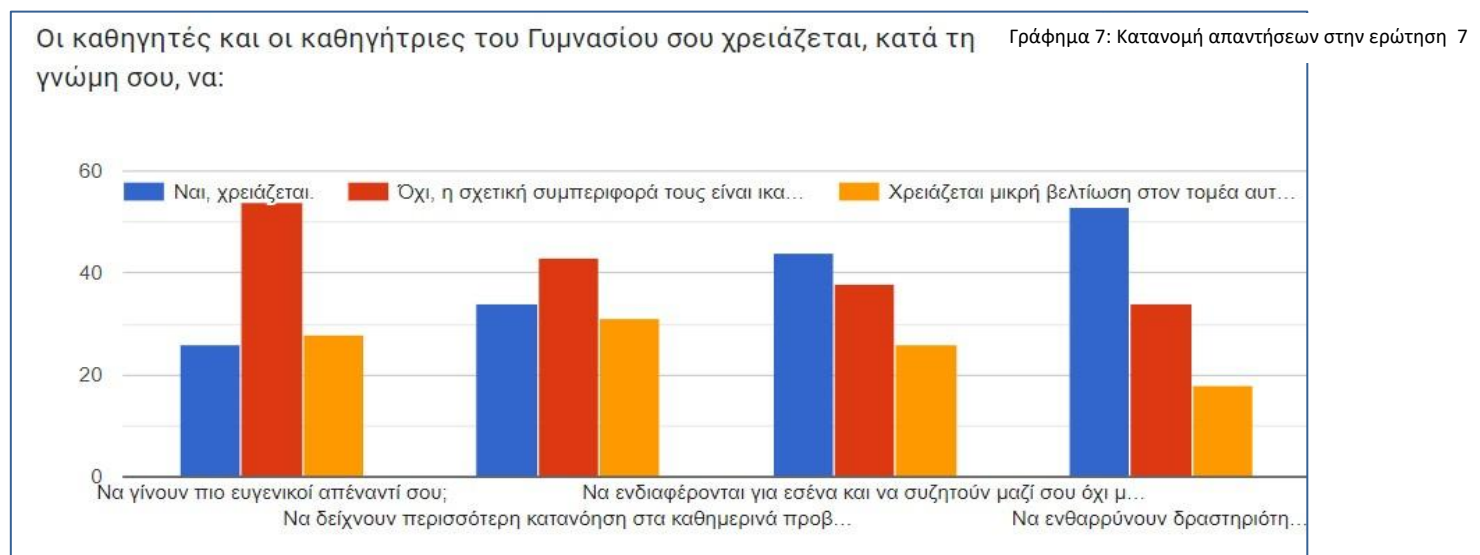
«Θεωρείς ότι οι καθηγήτριες και οι καθηγητές σου:

A. Πρέπει να γίνουν πιο ευγενικοί απέναντί σου;

B. Να δείχνουν περισσότερη κατανόηση στα καθημερινά προβλήματα της υγείας σου ή της ψυχολογικής σου κατάστασης;

Γ. Να ενδιαφέρονται για εσένα και να συζητούν μαζί σου όχι μόνο για τη μάθηση και την επίδοσή σου, αλλά και για άλλα ζητήματα που σε απασχολούν (π.χ. διαπροσωπικές σχέσεις μέσα στη σχολική κοινότητα, ψυχαγωγία, κοινωνικοποίηση, ατομικά ενδιαφέροντα, όπως καλλιτεχνικά ή άλλα);

Δ. Να ενθαρρύνουν δραστηριότητες/ δράσεις ανάπτυξης του λόγου (περίπατοι για συζήτηση, εικαστικές/ αθλητικές δράσεις κ.τ.ό.) από εσένα και τους συμμαθητές σου, ώστε να παρουσιάζεις τον κοινωνικό προβληματισμό σου, τις ανάγκες ή τις επιθυμίες σου σχετικά με τη σχολική ζωή σου»;

Διαβάζοντας το παραπάνω γράφημα απαντήσεων, διαπιστώνουμε ότι παραπάνω από τους μισούς μαθητές του δείγματος (54 άτομα) θεωρούν ότι οι καθηγητές τους **είναι ευγενικοί απέναντί τους σε ικανοποιητικό βαθμό**.

Ωστόσο, αναφορικά με το θέμα του καθηγητικού ενδιαφέροντος για τα καθημερινά προβλήματα ή για την ψυχολογική κατάσταση των μαθητών, 43 μαθητές είναι ικανοποιημένοι με τη στάση των καθηγητών τους, 34 μαθητές του δείγματος πιστεύουν πως είναι ανάγκη να ενδιαφερθούν περισσότερο οι εκπαιδευτικοί για το σχετικό ζήτημα ή -έστω- πως χρειάζεται να «αφουγκραστούν» λίγο περισσότερο τους μαθητές τους και να κατανοήσουν τις κοινωνικές ή άλλες «ανησυχίες» και τις δυσκολίες τους (31 άτομα). Τέλος, αρκετά σημαντικός είναι ο αριθμός των μαθητών του δείγματος (N= 53, δηλαδή το 57, 3%), οι οποίοι δηλώνουν ότι οι καθηγητές του Σχολείου μας καλό θα ήταν να ενθαρρύνουν περισσότερο τις δραστηριότητες κοινωνικής έκφρασης των μαθητών τους (μέσα από εικαστικές, καλλιτεχνικές, αθλητικές δράσεις, μαθητικές γιορτές ή Πολιτιστικά Προγράμματα κ.ά.), ώστε οι ίδιοι να αναπτύσσουν ολόπλευρα τις δεξιότητές τους και όχι μόνο τις αμιγώς γνωστικές δεξιότητες.

Προαιρετική ήταν η απάντηση «ανοιχτού τύπου» στην τελευταία ερώτηση του ερευνητικού μας εργαλείου. Καταγράφηκαν 21 απαντήσεις (με τη μορφή κειμένου), οι οποίες ανακλούσαν σκέψεις και προτάσεις των συμμετεχόντων για τη βελτίωση των διαπροσωπικών σχέσεων στο Γυμνάσιό μας και της επικοινωνίας μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών. Ύστερα από ομαδοποίηση των απαντήσεων (με άξονα το θεματικό κέντρο και την επικοινωνιακή στόχευση), τις παρουσιάζουμε παρακάτω αδρομερώς:

- Οι καθηγητές πρέπει να **«εμψυχώνουν»⁴** τους μαθητές περισσότερο, ιδίως όταν παίρνουν **«κακούς βαθμούς, καθώς η χαμηλή επίδοση βλάπτει ψυχικά τους περισσότερους μαθητές»**.
- Οι καθηγητές είναι ανάγκη να ενισχύσουν την αυτοεκτίμηση των μαθητών κυρίως μέσα από **«ανοιχτές»** συζητήσεις μαζί τους για τη **«διαφορετικότητα ως προς την κουλτούρα, την κοινωνική καταγωγή, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, τις κοσμοθεωρίες ή τις αντιλήψεις για τη ζωή»**.
- Απαραίτητο είναι να δημιουργηθούν *ευκαιρίες συζήτησης* καθηγητών- μαθητών (τουλάχιστον **«μία ή δύο διδακτικές ή εξωδιδακτικές ώρες την εβδομάδα»**) μέσα στην τάξη ή και **«για κάθε μαθητή ξεχωριστά»**, ώστε να γνωρίσουν οι εκπαιδευτικοί καλύτερα τους μαθητές τους και να γίνουν **«κοινωνοί»** των προβλημάτων τους ή των σκέψεών τους πάνω σε διάφορα ζητήματα.
- Οι εκπαιδευτικοί αρμόζει να ενδιαφέρονται περισσότερο για την ψυχική υγεία των μαθητών τους και να προωθούν την **«ισότητα των μαθητών μέσα στην τάξη, χωρίς να κάνουν διακρίσεις με κριτήριο τη σχολική επίδοση»**.
- Να υπάρχει **«συνδρομή σχολικού ψυχολόγου ή συμβούλου ειδικών θεμάτων»**, ώστε να δίνονται ασφαλείς πρακτικές λύσεις στα διαπροσωπικά προβλήματα των μαθητών και στα θέματα σχολικού εκφοβισμού. Παράλληλα, να υλοποιείται **«επιμόρφωση των καθηγητών σε θέματα διαχείρισης ανθρωπίνων σχέσεων»**.
- Να γίνονται, κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους, περισσότερο κοινές δράσεις καθηγητών – μαθητών (π.χ. πολιτιστικές, αθλητικές) ή **«εθελοντικές δραστηριοποιήσεις»**, ώστε να τονωθούν οι σχέσεις τους και να αναπτυχθεί η αλληλοκατανόηση και ο αλληλοσεβασμός.

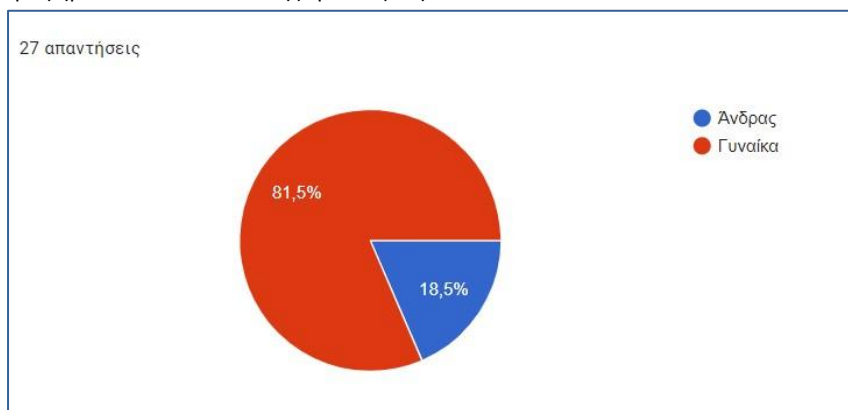
⁴ Τα εισαγωγικά σε λέξεις ή φράσεις των καταγεγραμμένων απόψεων δηλώνουν την αυτολεξεί/ αυτούσια μεταφορά των λεκτικών καταγραφών στο ερωτηματολόγιο.

3. Η έρευνα για τους εκπαιδευτικούς του Σχολείου μας

3.1. Η ταυτότητα της έρευνας

Στην έρευνα συμμετείχαν 27 εκπαιδευτικοί του Γυμνασίου μας (σε σύνολο 41), μόνιμοι και αναπληρωτές, καθηγητές Γενικής και Ειδικής Αγωγής ή Παράλληλης Στήριξης, με την προαιρετική συμπλήρωση ενός ανώνυμου ερωτηματολογίου για την αντιληπτή -από την πλευρά τους- ποιότητα των παιδαγωγικών σχέσεων στο Γυμνάσιό μας. Το 81,5% του ερευνητικού δείγματος ήταν γυναίκες και πάνω από τους μισούς (N= 15/ 55, 6%) ήταν εκπαιδευτικοί με 20 και πλέον χρόνια υπηρεσίας, όπως καταδεικνύεται στα ακόλουθα γραφήματα.

Γράφημα 8: Εκπαιδευτικοί της έρευνας & φύλο

Γράφημα 9: Εκπαιδευτικοί της έρευνας & έτη υπηρεσίας

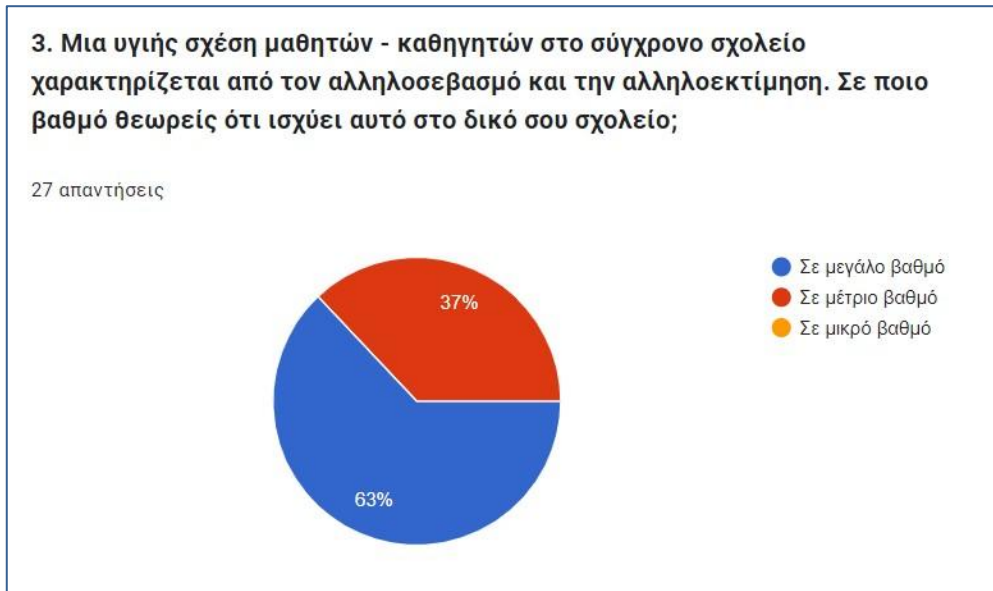
3.2. Παρουσίαση των ευρημάτων

Στο ερευνητικό ερώτημα αν στο Σχολείο μας οι σχέσεις μαθητών - εκπαιδευτικών διέπονται από τον αλληλοσεβασμό οι καθηγητές απάντησαν στην πλειονότητά τους (63%) ότι αυτό ισχύει σε «μεγάλο βαθμό», ενώ αξιοσημείωτο είναι

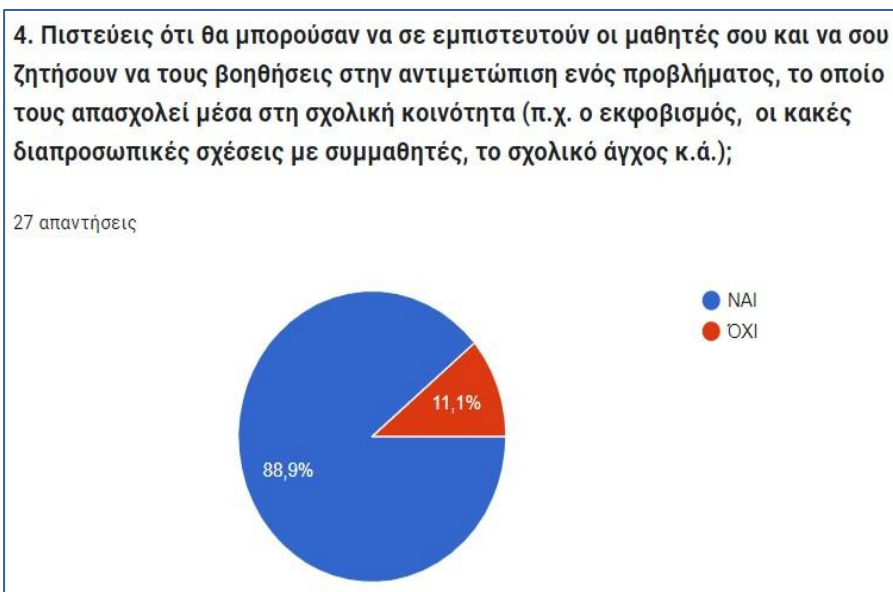

ότι κανένας τους δεν πιστεύει κάτι τέτοιο ισχύει σε «μικρό βαθμό» (βλ. γράφημα 10). Υπενθυμίζουμε ότι οι μαθητές του δείγματος σε ποσοστό 51,4% είχαν την ίδια άποψη με τους καθηγητές τους για το σχετικό θέμα, αλλά υπήρχε και ένας αρκετά μεγάλος μαθητικός πληθυσμός, ο οποίος δεν είχε παρόμοια *θετική ματιά* απέναντι στα πράγματα (βλ. αντίστοιχο γράφημα: 37% και 11,2 % απαντούν σε «μέτριο» & «μικρό» βαθμό αντίστοιχα στο σχετικό ερώτημα).

Γράφημα 10: Κατανομή απαντήσεων των εκπαιδευτικών στην ερώτηση 3

Γράφημα 11: Κατανομή εκπαιδευτικών απαντήσεων στη ερώτηση 4

Σχετική «διαφωνία» φαίνεται να παρουσιάζεται ανάμεσα στις απόψεις των καθηγητών και των μαθητών του δείγματος ως προς την εμπιστοσύνη που μπορεί να εμπνέουν οι εκπαιδευτικοί του Γυμνασίου μας στους μαθητές σχετικά με την αντιμετώπιση των «δυσκολιών» της σχολικής ζωής. Ενώ η συντριπτική πλειονότητα των καθηγητών (88,9 %) θεωρεί ότι μπορούν οι μαθητές τους να τους εμπιστευτούν σε σχετικά ζητήματα, οι μαθητές του δείγματος σε συνολικό ποσοστό 43%, δηλώνουν ότι *δεν είναι σίγουροι* ότι δύναται να πραγματοποιηθεί μια τέτοια κατάσταση ή ότι δεν ισχύει

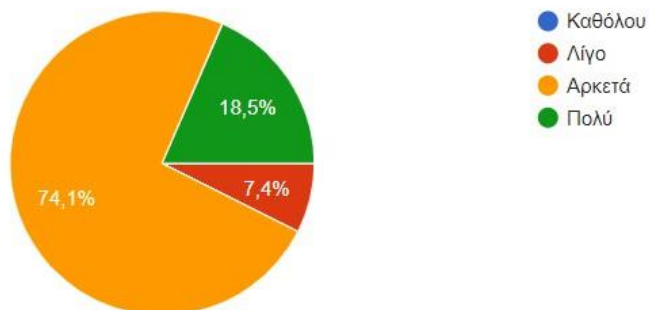
καθόλου κάτι τέτοιο. Βεβαίως, στο εύρημα ανακλάται η σταθερή **παιδαγωγική βούληση** για επικοινωνία και ουσιώδη σχέση εμπιστοσύνης με τους μαθητές. Ωστόσο, η ερευνητική διαπίστωση- όσο και αν δεν ενδείκνυται από την παρούσα μελέτη να χαρακτηριστεί για πολλούς λόγους στατιστικά σημαντική- δεν πρέπει να αφήσει απροβλημάτιστους, ως προς τον σχετικό παιδαγωγικό στόχο, τους εκπαιδευτικούς μας, οι οποίοι, ούτως ή άλλως, εργάζονται υποδειγματικά για την επιτέλεση του παιδαγωγικού και διδακτικού τους έργου εδώ και πολλά χρόνια.

Γράφημα 12: Κατανομή απαντήσεων των εκπαιδευτικών στην ερώτηση 5

5. Πιστεύεις ότι είσαι σε θέση να κατανοήσεις τα προβλήματα και την ψυχοσύνθεση των εφήβων μαθητών σου;

27 απαντήσεις

Αρκετά σίγουροι παρουσιάζονται οι καθηγητές μας για την ικανότητά τους να «διδασκούν» στην ψυχολογία των εφήβων και να κατανοούν τα προβλήματά τους (74,1%). Οι απόψεις των μαθητών επιρρωννύουν το σχετικό εύρημα, αφού τα παιδιά θεωρούν ότι οι καθηγητές τους μπορούν να κατανοήσουν την ψυχοσύνθεση των εφήβων (σε ικανοποιητικό και σε μεγάλο βαθμό: συνολικό ποσοστό 68,2%). Το εύρημα ενισχύει τις ελπίδες για οικοδόμηση σχέσεων

εμπιστοσύνης μεταξύ του μαθητικού και του εκπαιδευτικού πληθυσμού. Οι μαθητές μας φαίνεται να διαισθάνονται πως οι σύγχρονοι καθηγητές, λόγω της πνευματικής τους καλλιέργειας και ενός «ιδεολογικού εκσυγχρονισμού» που αφορά την κατάρτιση των στερεοτύπων και των αναχρονιστικών αντιλήψεων σχετικά με τη διαπαιδαγώγηση των νέων, είναι σε θέση να τους κατανοήσουν, αλλά δεν έχουν βρεθεί, ίσως, οι κατάλληλοι δίαυλοι επικοινωνίας μεταξύ τους, ώστε να μπορούν να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά οι «δυσκολίες» ή τα προβλήματα της σχολικής ζωής (βλ. γράφημα 5). Ο προοδευτισμός των εκπαιδευτικών ανακλάται και στην καταγεγραμμένη αντίληψή τους ότι σέβονται τους μαθητές όχι τόσο με βάση την επίδοσή τους, αλλά με γνώμονα την προσωπικότητα και τις αρετές ή τις ποικίλες δεξιότητές τους, εικαστικές, αθλητικές ή άλλες (ποσοστό 88,9%). Απομένει στους εκπαιδευτικούς μας να πείσουν για την καλή τους προαίρεση και την αξιακή τους θέση το 41,5%, των μαθητών του δείγματός μας, οι οποίοι δεν είναι σίγουροι με ποια κριτήρια τους «αξιολογούν» οι καθηγητές τους (βλ. γράφημα 6).

Γράφημα 13: Κατανομή εκπαιδευτικών απαντήσεων στην ερώτηση 6

6. Θεωρείς ότι σέβεται τους μαθητές σου περισσότερο ως προσωπικότητες με ιδιαίτερα κοινωνικά και πνευματικά χαρακτηριστικά ή χαρίσματα και όχι τόσο με βάση την επίδοσή τους στα μαθήματα;

27 απαντήσεις

Παρακάτω εκτίθενται τα υποερωτήματα για την τελευταία ερώτηση «κλειστού τύπου» που τέθηκε στους εκπαιδευτικούς μας και οι δυνητικές απαντήσεις:

«Θεωρείς ότι οι μαθήτριες και οι μαθητές σου χρειάζεται:

A. Να είναι πιο ευγενείς απέναντί σου;

B. Να είναι περισσότερο ειλικρινείς μαζί σου, αναφορικά με τα μαθησιακά ή άλλα προβλήματα που σου αναφέρουν ή τις σχετικές δικαιολογίες που προβάλλουν μέσα στη σχολική καθημερινότητα;

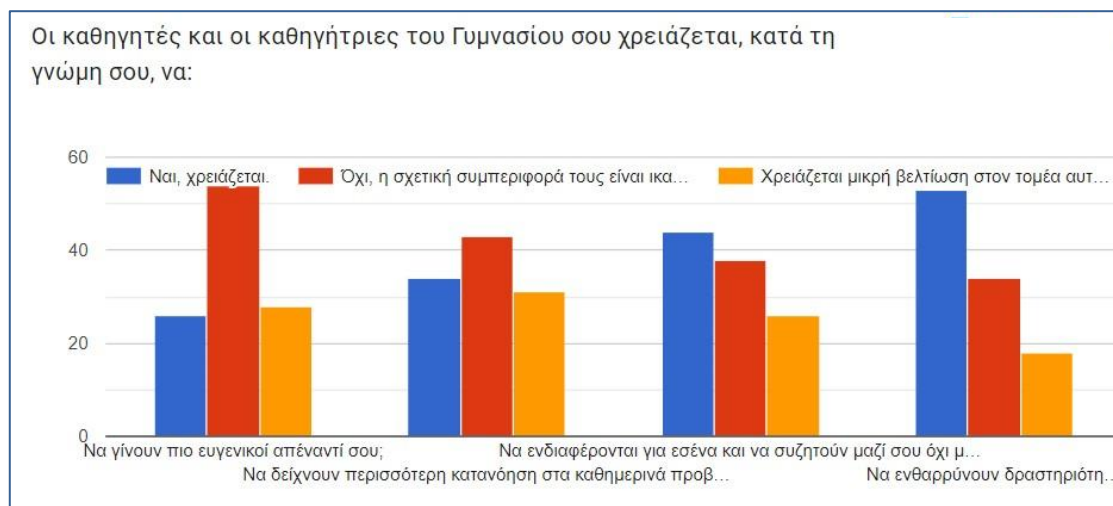
Γ. Να σε σέβονται περισσότερο ως παιδαγωγό και να εμπιστεύονται την κρίση σου πάνω σε μαθησιακά ή άλλα ζητήματα της σχολικής ζωής;

Δ. Να είναι περισσότερο πρόθυμοι για τις συνεργατικές εξωσχολικές δράσεις ή τα εξωδιδακτικά Προγράμματα, τα οποία συμβάλλουν στην ανάπτυξη του διαλόγου μεταξύ σας και των υγιών διαπροσωπικών σχέσεων»;

Απαντητικές διαβαθμίσεις/ Πλέγμα: 1. Ναι, χρειάζεται. 2. Όχι, η σχετική συμπεριφορά τους είναι ικανοποιητική. 3. Ναι, χρειάζεται να γίνει μικρή βελτίωση στον τομέα αυτόν.

Ενδιαφέροντα, λοιπόν, είναι τα ευρήματα από την τελευταία ερώτηση «κλειστού τύπου» προς τους εκπαιδευτικούς, αφού, μάλιστα, φαίνεται πως **συμφωνούν αρκετά με τα αντίστοιχα ευρήματα για την αντιληπτή από τους μαθητές ποιότητα της αλληλεπίδρασης με τους καθηγητές τους**. Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί του δείγματός μας (N= 20) επιθυμούν **οι μαθητές να συμμετέχουν πιο ενεργά σε εξωδιδακτικά Προγράμματα και σε άλλες δράσεις** που θα αναδείξουν τις ποικίλες δεξιότητές τους και θα επιτρέψουν να εξωτερικεύσουν λεκτικά τους προβληματισμούς ή τα ζητήματα που απασχολούν τον μαθητικό πληθυσμό, κάτι που φαίνεται- όπως είδαμε- να επιθυμούν και οι μαθητές της έρευνας (γράφημα 7). Αναφορικά με τα άλλα ανωτέρω υποερωτήματα, οι περισσότεροι καθηγητές (N=15) πιστεύουν ότι θα πρέπει οι μαθητές τους να είναι λίγο πιο ευγενικοί απέναντί τους ή «να σημειωθεί μικρή βελτίωση στον συγκεκριμένο τομέα της μαθητικής συμπεριφοράς». Θα επιθυμούσαν, επίσης, περισσότερη ειλικρίνεια από την πλευρά των μαθητών τους σχετικά με τα προβλήματα ή τις δυσκολίες που τους αναφέρουν κατά τη σχολική περίοδο (N=12), ενώ, τέλος, οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί (N=13) θεωρούν ότι οι μαθητές του Γυμνασίου μας τους σέβονται ως παιδαγωγούς και ότι εμπιστεύονται την κρίση τους πάνω σε ζητήματα που αφορούν τη σχολική ζωή(βλ. γράφημα 14).

Γράφημα 14: Κατανομή εκπαιδευτικών απαντήσεων στην ερώτηση 7

Στην ερώτηση «ανοικτού τύπου» του ερευνητικού ερωτηματολογίου δόθηκαν 12 ανώνυμες απαντήσεις από τους εκπαιδευτικούς του δείγματός μας. Το ερώτημα ήταν ανάλογο με αυτό που τέθηκε στους μαθητές και αφορούσε τις ενέργειες ή τις τακτικές που πρέπει να ακολουθηθούν, ώστε να βελτιωθούν στο Σχολείο μας οι σχέσεις μαθητών – εκπαιδευτικών στο επίπεδο του αλληλοσεβασμού και της υγιούς διαπροσωπικής επικοινωνίας. Οι απόψεις των περισσότερων εκπαιδευτικών λειτουργούν στο ότι είναι ανάγκη να υπάρχουν **περισσότερες ευκαιρίες συζήτησης με τους μαθητές σε ενδοσχολικό και θεσμικό επίπεδο**, ώστε να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη των παιδιών στο πρόσωπο των εκπαιδευτικών, αλλά και να δουν τα ίδια τα παιδιά τους καθηγητές τους ως παιδαγωγούς και όχι μόνον ως αξιολογητές της σχολικής τους επίδοσης. Με αυτόν τον τρόπο, θα έχουν τη δυνατότητα οι καθηγητές, όπως αναφέρουν, να συμβάλουν –όσο μπορούν και τους επιτρέπεται θεσμικά- στην επίλυση των μαθησιακών, αλλά πρωτίστως των εφηβικών ψυχοκοινωνικών προβλημάτων (άγχος για την απόδοση, απογοήτευση από τις διαπροσωπικές σχέσεις, μοναξιά- απόσυρση κ.ά.), τα οποία τείνουν να γιγαντώνονται μέσα στο σχολικό γίγνεσθαι. Επισημαίνουμε ότι και οι μαθητές του δείγματός μας προτείνουν τη συζήτηση / «ανοιχτό» διάλογο (και μάλιστα σε θεσμοθετημένα και τακτικά πλαίσια, μέσα στο Ωρολόγιο Πρόγραμμα) ως το κύριο εργαλείο για την επίτευξη του σχετικού στόχου.

Παρακάτω, εκτίθενται μερικές από τις απόψεις των εκπαιδευτικών, οι οποίες φωτίζουν και άλλες «πλευρές» της παιδαγωγικής δεοντολογίας, προκειμένου να πραγματοποιηθεί ο στόχος των υγιών παιδαγωγικών σχέσεων στην κοινότητά μας:

- *[...] το κλειδί στην επικοινωνία είναι όχι μόνο η απόκτηση/κατάκτηση της εμπιστοσύνης αμφίπλευρα αλλά και η διατήρησή της. Ο ανοιχτός διάλογος που προϋποθέτει "ενεργητικούς ακροατές", η αλληλοκατανόηση των ρόλων και των ορίων, οι ξεκάθαροι κανόνες και η συνέπεια στην τήρηση αυτών, οι συνελεύσεις με θέμα την αυτορρύθμιση συμπεριφορών των μαθητών προς το κοινό καλό, η ενίσχυση του αυτοσεβασμού των μαθητών μέσω πράξεων που συμβάλλουν στον περιορισμό βίαιων και προσβλητικών συμπεριφορών, η συνεχής υπενθύμιση προς τους μαθητές ως προς τις συνέπειες αρνητικών συμπεριφορών από μέρους τους και παράλληλα και αντίστοιχα η θετική ανταπόκριση και επιβράβευσή τους εκ μέρους των καθηγητών είναι στοιχεία που μπορούν να καλλιεργηθούν ακόμη περισσότερο στη σχολική μας κοινότητα. Επίσης, η εθελοντική συμμετοχή μαθητών σε δράσεις με συμμαθητές και καθηγητές εντός σχολικού χώρου μπορεί να ενισχύσει το αίσθημα του "ανήκειν".*
- *Οι καθηγητές θα πρέπει να φαίνονται πάντα χαρούμενοι, να είναι χαμογελαστοί και να μην υπερβάλλουν στην αυστηρότητα, στους νόμους και στους κανόνες. Ο σκοπός κάθε νόμου και κανόνα θα πρέπει να αναλύεται και να αιτιολογείται πειστικά. Πρέπει οι επόμενες γενιές να έχουν κρίση και θάρρος να εναντιώνονται σε κανόνες και νόμους, όταν αυτοί είναι αντίθετοι με το κοινό καλό. Η κρίση, το θάρρος, αλλά και ο τρόπος εκδήλωσης της διαφωνίας των μαθητών, διατηρώντας τον σεβασμό στους θεσμούς και στα πρόσωπα που τους επιβάλλουν, μπορούν να καλλιεργηθούν μέσα από το σχολείο.*
- *[...] να δώσουμε προτεραιότητα στη ανάπτυξη της ενσυναίσθησης, της κοινωνικότητας, της έκφρασης και της αποδοχής των συναισθημάτων των παιδιών, της συμπερίληψης...*
- *Ο μικρότερος αριθμός μαθητών ανά τμήμα θα βοηθούσε στη βελτίωση των σχέσεών μας, καθώς θα είχαμε τη δυνατότητα να γνωρίσουμε καλύτερα τα παιδιά και να επικοινωνήσουμε πιο ουσιαστικά με καθένα από αυτά.*
- *[...] Περισσότερες ευκαιρίες για βελτίωση αυτών των σχέσεων μέσα από κοινές δράσεις.*
- *Θα μπορούσαμε να προσεγγίσουμε τους μαθητές σε εξωσχολικό επίπεδο με διάφορα προγράμματα εκπαιδευτικού περιεχομένου, προκειμένου να γνωριστούμε καλύτερα μεταξύ μας και να αποκτήσουμε μεγαλύτερη οικειότητα.*

Αντί επιλόγου

Από την εμπειρική μας μελέτη απέρρευσαν ορισμένα συμπεράσματα που αφορούν αποκλειστικά την οικογένεια του 2^{ου} Γυμνασίου Αλεξανδρούπολης. Ανακλούν την απειροστή «εικόνα» των αντιλήψεων των μελών της σχετικά με το πολυπρισματικό θέμα των παιδαγωγικών σχέσεων μέσα στο σχολικό περιβάλλον. Τα ερευνητικά ευρήματα δεν έχουν σταθμιστεί με τα κλασικά μέσα ή κριτήρια της Στατιστικής Επιστήμης, ωστόσο «εμπλουτίζουν», όπως στοχεύαμε ως Ομάδα για την «Αυτοαξιολόγηση της Σχολικής Μονάδας», **το «αποθετήριο» μας**, δηλαδή τη «δεξαμενή» της παρατήρησής μας σχετικά με το διερευνώμενο θέμα και συμβάλλουν στην ανίχνευση νέων τρόπων επικοινωνίας μεταξύ των μαθητών και των καθηγητών. Είναι ανάγκη, άλλωστε, να αφουγκραζόμαστε, συνεχώς, ως εκπαιδευτικοί τους παλμούς της κάθε γενιάς ή της εποχής μας. **Οι μαθητές μας θέλουν να έχουν «πλάι» τους - και όχι «απέναντί» τους- εκπαιδευτικούς καλλιεργημένους και με διάθεση να κατανοήσουν την ψυχοσύνθεση και τις ψυχοκοινωνικές ανάγκες των εφήβων. Επιθυμούν, ακόμη, να «ξεδιπλώσουν» ως μαθητές μέσα στο Σχολείο τις ποικίλες δεξιότητές τους (εικαστικές, αθλητικές, εκπόνηση λογοτεχνικών «γυμνασμάτων» κ.ά.) και να μην αντιμετωπίζονται μόνον ως «ονόματα καταλόγου» στο βαθμολόγιο των καθηγητών τους. Γι' αυτό, ζητούν περισσότερες ευκαιρίες διαλόγου μέσα ή έξω από την τάξη και περισσότερες εθελοντικές δράσεις σε σύμπραξη με τους καθηγητές τους, Εκπαιδευτικά Προγράμματα ή «συν-υπευθυνότητες», όπως ήταν το φετινό «οφίκιο» που «μοιραστήκαμε» ως καθηγητές με παιδιά από τη Γ' Τάξη, έχοντας μεγάλη εμπιστοσύνη στις ικανότητές τους, για τον δανεισμό, την καταχώριση, τη φροντίδα και τη φύλαξη των βιβλίων της Δανειστικής Βιβλιοθήκης μας (βλ. και «Ημερολόγιο Ερευνητή»). Από τη μελέτη μας καταδεικνύεται πως από την ίδια επιθυμία «διαλεκτικής συνύπαρξης» εμφορούνται και οι εκπαιδευτικοί μας. Απομένει να βρεθεί θεσμικός τρόπος για την υλοποίηση των προτάσεων της κοινότητας, κυρίως για την πραγμάτωση περισσότερων εξωδιδασκτικών δράσεων ή *συμπράξεων*, ώστε να ικανοποιηθεί η σχετική κοινή βούληση.**

Η παρούσα μελέτη μπορεί να «έκλεισε» με ορισμένα- όχι απολύτως ασφαλή λόγω στατιστικών περιορισμών και κανόνων- συμπεράσματα, αλλά το ζήτημα των παιδαγωγικών σχέσεων μέσα σε μια σχολική κοινότητα δεν επιδέχεται «επίλογο»... Πάντοτε οι δύο κοινότητες, εκπαιδευτική και μαθητική, θα αλληλεπιδρούν, θα αγωνιούν για την «αυτοπραγμάτωση» ή την εκπλήρωση των εκπαιδευτικών στόχων των παιδιών και των ενηλίκων, θα αναζητούν τους βέλτιστους τρόπους συνεννόησης και συνεργασίας και θα προσπαθούν αδιάκοπα να συνοδοιπορούν, όχι σε *δρόμους παράλληλους* που δε συναντιούνται ποτέ, αλλά σε *μονοπάτια* που διασταυρώνονται με έναν θαυμαστό τρόπο... Και αυτός ο τρόπος δεν είναι άλλος από την αλληλοεκτίμηση και την παιδαγωγική αγάπη.

Οι υπεύθυνοι καθηγητές,

Γιώργος Βουλγαρίδης, Ελένη Ευαγγελοπούλου, Άννα Καραγεωργίου, Χρυσάνθη Κεραμιδά.